

Потапенко К., Гужанова Т., Проектна діяльність у формуванні комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / укладачі: Мисик О.С., Миськова Н.М., Онофрійчук А.О., Пісоцька А.С., Розгон В.В.; За заг. Ред, проф. Зданевич А.В. Хмельницький: ХГПА, 2024. 778 с. С. 530-535.*

Потапенко Катерина, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Гужанова Тетяна Сергіївна, канд. філологічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В Освітніх програмах та стандартах дошкільної освіти комунікативна компетентність визначається як один із ключових аспектів розвитку дитини. Важливо, щоб діти в цьому віці отримували можливості для розвитку комунікативних навичок у всіх аспектах спілкування.

Комунікативна компетентність засвідчує вмотивованість дитини до взаємодії з однолітками і дорослими, здатність будувати діалог у різних формах конструктивної взаємодії, підтримувати партнерські стосунки, здатність заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію [1].

Проблема формування комунікативної компетентності не лишила в стороні відомих педагогів, науковців та психологів: А.М. Богуш, Н.В. Гавриш, О.Д. Кулик, Н.Б. Голуб, М.І. Пентилюк, К.В. Гаращук, Г.Т. Шелехова, Л.І. Мамчур, Т.Г. Окуневич, Д.В. Сидоренко, М.С. Вашуленко, С.О. Караман та інші. Формуванням комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку активно цікавилися такі науковці як: І.П. Рогальська-Яблонська, Г.М. Леушина, Т.С. Гужанова, Л.М. Паламар, Л.І. Мацько та інші.

Мета статті – визначити роль проектної діяльності в формуванні комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

У період старшого дошкільного віку відбувається активне формування особистості дитини, що супроводжується розвитком її навчальних та творчих здібностей. Дитина починає усвідомлювати систему цінностей, визначати свої інтереси та соціальні потреби, а також прагне досягнути визнання у спілкуванні з однолітками. Цей період є важливим для формування власної волі та свідомого контролю над своїми бажаннями. В старшому дошкільному віці особлива увага приділяється формуванню комунікативної компетентності [3].

У дитини старшого дошкільного віку спостерігається виникнення мотивації до навчання і творчості через бажання виділятися серед однолітків. Цей період супроводжується значним психологічним проривом на інтелектуальному рівні, під час якого дитина починає усвідомлювати загальну картину, особливості та вміє оцінювати вчинки власні та інших осіб. Вона також розвиває здатність оцінювати якості та здібності, формує критичне мислення і стає особистістю.

Провідні науковці в галузі дошкільної освіти зазначають, що комунікативна компетентність є однією з провідних базисних характеристик особистості, що формується на етапі дошкільного дитинства. Саме тому вчені приділяють значну увагу розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Своєчасний і якісний розвиток комунікативної компетентності - важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку випускника дошкільного навчального закладу [2].

На сьогодні проблема формування комунікативної компетентності в дітей дошкільного віку є досить актуальною, адже ступінь розвитку комунікативності старшого дошкільника визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень дитини, вміння висловлюватися та здобувати інші знання. Розв'язання таких проблем комунікативної компетентності дітей має здійснюватися в процесі їх щоденного спілкування з вихователями, батьками та однолітками, інтегруючись у різних видах діяльності, зокрема у проектній діяльності.

Комунікативна компетентність у старшому дошкільному віці вкрай важлива з кількох причин:

- *соціальна взаємодія*: навички комунікації дозволяють дітям взаємодіяти з оточуючими, дружити, встановлювати відносини з однолітками та дорослими;
- *розвиток мовлення*: у старшому дошкільному віці діти активно вдосконалюють своє мовлення, набуваючи нових слів, фраз, вчаться будувати складніші речення та виражати свої думки більш зрозуміло;
- *самовираження та самовпевненість*: комунікативні навички допомагають дітям виражати свої почуття, думки та ідеї, що сприяє розвитку їхньої самосвідомості та самоповаги;
- *навчання*: комунікативна компетентність є ключем до успішного навчання. Вміння слухати, розуміти і висловлювати свої думки допомагає дітям краще засвоювати матеріал та спілкуватися з вихователями та однолітками;
- *розвиток когнітивних навичок*: взаємодія з іншими людьми через комунікацію сприяє розвитку когнітивних процесів, таких як увага, пам'ять, мислення та сприйняття;
- *підготовка до майбутнього*: комунікативні навички, набуті в старшому дошкільному віці, є важливим фундаментом для успішного функціонування в суспільстві та професійного розвитку в майбутньому.

Проектна діяльність є одним із ефективних методів формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Проектна діяльність передбачає спільну діяльність дітей, спрямовану на досягнення певної мети. У процесі проектної діяльності діти мають можливість взаємодіяти один з одним, обговорювати ідеї, планувати спільні дії, розподіляти обов'язки; висловлювати свої думки та почуття, аргументувати свою точку зору; слухати інших, розуміти їхні думки та почуття; знаходити компроміси та вирішувати конфлікти; презентувати свою роботу перед іншими.

Сутність поняття «проектна діяльність» пов'язана з такими науковими поняттями і категоріями як «проект», «діяльність», «творчість», що мають різноплановий характер, як з точки зору різних галузей наукового знання, так і з точки зору різних рівнів методології науки [4].

На кожному етапі проектної діяльності важлива міжособистісна взаємодія. Застосування різноманітних методик сприяє набуттю дитиною нових знань, отримання корисної інформації і відбуваються особистісні відкриття. Цей процес сприяє формуванню різноманітних когнітивних вмінь, таких як аналіз, синтез, порівняння та інші. Крім того, дитина вчиться сприймати емоції та почуття інших, набуває досвіду роботи в групі. Взаємодія між учасниками проектної діяльності регулюється засобами комунікації, що сприяє розвитку моральних якостей та комунікативних навичок у дітей. Спілкування також стимулює їх до самопізнання і дозволяє відчути задоволення від власної праці. Це сприяє формуванню та розвитку різних мотивів діяльності, включаючи пізнавальні, особистісні та соціальні. Використання методів проектної діяльності у роботі з дітьми старшого дошкільного віку дозволяє їм успішно оволодіти комунікативною компетентністю, яка є необхідною умовою для їхнього подальшого розвитку та навчання [5].

Основними чинниками, що сприяють успішності реалізації проектів, є:

- урахування вікових особливостей пізнавальних психічних процесів дітей дошкільного віку під час організації проектної діяльності;
- співпраця та співтворчість вихователів, дітей, батьків, а інколи й усього колективу ЗДО;
- побудова освітнього процесу не стільки на логіці галузі знань, скільки на логіці діяльності дитини, що має особистісний сенс для неї, підвищує мотивацію в навчанні;
- застосування проблемних запитань, що спонукає дітей до пошуку відповідей на них;

- облаштоване середовище для самостійної творчої діяльності дітей, яке створює педагог; у ньому мають бути забезпечені умови, в яких дитина відкриває нові знання, розв'язує проблеми, опановує способи дій;
- відсутність змагання задля збереження пізнавальної активності, саморозвитку, реалізації змістової мети діяльності;
- отримання учасниками проекту задоволення від відчуття впевненості в собі, спілкування одне з одним і від спільного розв'язання завдань проекту.

Упровадження проектної діяльності в освітній процес ЗДО при формуванні комунікативної компетентності є перспективним напрямом роботи, адже сприяє навичкам взаємодії, вчить висловлювати свої думки та почуття, аргументувати свою точку зору; слухати інших, розуміти їх; знаходити компроміси та вирішувати конфліктні ситуації.

Список використаних джерел.

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): Затв. наказом МОН України від 12.01.2021 р. № 33.
2. Дяченко А. І. «Формування комунікативної компетентності у дітей 5-6/7 років»: автореф. Магістерська робота. Ніжин, 2019. 87 с.
3. Єлдінова С. Особливості розвитку мовленнєвих навичок старших дошкільників в ігровій формі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Т. 1, № 1. С. 44–49. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.7> (дата звернення: 10.02.2024).
4. Козак Л. В., Луцик Т. Характеристика педагогічних інновацій у роботі з дітьми дошкільного віку. *Інноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 67–74. URL: <https://doi.org/10.35619/iiv.v1i10.167> (дата звернення: 10.02.2024).
5. Скрипник А. О. Творчі проекти як засіб формування комунікативної компетентності. URL: <https://naurok.com.ua/tvorchi-proekti-yak-zasib-formuvannya-komunikativno-kulturi-332325.html> (дата звернення: 20.02.2023).

